

تحلیل روند انتشارات و ترسیم نقشه هم‌نویسندگی بروندادهای علمی حوزه حقوق زن و رسانه در پایگاه استنادی وب‌آوساینس

سلوا طاحونی^۱
سولماز زرداری^۲
اکبر مجیدی^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تحلیل روند تولیدهای علمی حوزه حقوق زن و رسانه طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲ است. روش پژوهش توصیفی بوده که با رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. به این منظور تعداد ۲۳۰ مدرک در حوزه حقوق زن و رسانه طی این سال‌ها، به صورت فایل‌های متنی از پایگاه وب‌آوساینس بازیابی و در رایانه شخصی ذخیره و به عنوان جامعه پژوهش انتخاب شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای HistCite و VOSviewer انجام شد. یافته‌ها نشان داد بیشترین تعداد مدارک حوزه حقوق زن و رسانه در مجله Feminist Media Studies با تعداد ۷ عنوان، معادل ۳ درصد به چاپ رسیده است. در بین نویسندگان Tufail از دانشگاه لیدز انگلستان با انتشار ۲ مدرک و با دریافت ۱ استناد محلی و ۵۱ استناد جهانی بیشترین تعداد مدارک، استنادهای محلی و جهانی را در حوزه حقوق زن و رسانه به خود اختصاص داده است. همچنین یافته‌ها نشان داد ۶۵ کشور در انتشارات حوزه حقوق زن و رسانه مشارکت داشتند، نویسندگان کشور آمریکا با انتشار ۶۵ (۳۲/۰۱) مدرک، انگلستان با ۳۱ (۱۳/۴۷) و اسپانیا با ۱۵ (۶/۵۲) مدرک به ترتیب در رتبه‌های یک تا سوم قرار داشتند. بیش از ۴۲ درصد از انتشارات حوزه حقوق زن و رسانه توسط نویسندگان این سه کشور منتشر شده است. نویسندگان ایرانی هیچ مدرکی در حوزه حقوق زن و رسانه در این پایگاه منتشر نکردند. تحلیل هم‌رخدای واژگان مشخص شد که ۹ خوشه در این حوزه تشکیل شده است که واژه

۱- کارشناسی ارشد علم‌سنجی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

Salvaa.tahooni@gmail.com

۲- استادیار، گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
szardary@tabrizu.ac.ir

۳- استادیار، گروه آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
akbar.majidi@tabrizu.ac.ir

حقوق زنان با ۴۰ رخداده در سند، دارای قدرت پیوند ۸۹ و ۴۹ یال بیشترین هم‌رخدادی واژگان را به خود اختصاص داده است. در کل میزان برون‌داده‌های علمی حوزه حقوق زن و رسانه هرچند روند صعودی دارد، ولی از لحاظ تعداد و دریافت استناد در سطح پایین است.

واژگان کلیدی

حقوق زن، رسانه، وب‌آوساینس، علم‌سنجی، وی‌اِس‌ویوئز.

مقدمه

رسانه به معنی هر وسیله‌ای است که فرهنگ‌ها و افکار عده‌ای را انتقال دهد (National Association for the Education of Young Children, 2012). دایرة‌المعارف بین‌المللی رسانه و ارتباطات در مداخل خود، رسانه را به دسته‌های متعددی تقسیم کرده است که برخی از آنها عبارت‌اند از: رادیو و پخش برنامه‌های تلویزیونی بر روی مجموعه آی‌پاد و پخش‌کننده‌های قابل حمل و یا بر روی تلفن‌های همراه، فیلم‌ها و پخش برنامه‌های تلویزیون و یا بر روی دی‌وی‌دی و شبکه‌های ماهواره‌ای، بازی‌های رایانه‌ای بر روی رایانه‌های شخصی، لپ‌تاپ‌ها و ماژول‌ها و بازی‌های تعاملی اینترنت، تلفن ثابت و تلفن همراه، رایانه‌های همراه و رایانه‌های رومیزی، رسانه‌های ارتباطی مانند اتاق‌های گفتگو، تلفن همراه و ایمیل (Edgar, 2008)، اینترنت و تمام خدمات قابل دسترس در اینترنت (وبلاگ‌ها، تارنما‌های مربوط به سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌ها، اشخاص و شرکتها، پادکست و...) (Mass Media, 2012).

امروزه رسانه‌ها قوی‌ترین ابزارها برای طرح و رواج اندیشه‌ها و کارآمدترین وسایل برای نفوذ فرهنگ‌ها و نگرش‌ها به قلب جوامع هستند. از این رو نام «رسانه‌ها» سرفصل بسیاری از مباحث اجتماعی قرار گرفته و در این میان مبحث «زن و رسانه‌ها» از اصلی‌ترین موضوع‌هایی است که طی دهه‌های گذشته مورد نظر اندیشمندان، جامعه‌شناسان و به‌ویژه دست‌اندرکاران مسائل زنان بوده است (نصیری و بدوی، ۱۳۹۲).

تحولات سریع فرهنگی-اجتماعی، پیشرفت زندگی شهری و گسترش فناوری‌های جدید در حوزه وسایل ارتباط جمعی، از یک‌سو فرصت‌های تازه‌ای برای مشارکت اجتماعی و سیاسی را فراروی زنان گشوده و از سوی دیگر، آنها را با چالش‌ها و مطالبه‌های زیادی روبرو ساخته است (اسحاقی و رحمانیا، ۱۳۸۸). سند دومین کنفرانس وزرای منطقه آسیا و اقیانوسیه تحت عنوان «زن و توسعه» که در سال (۱۹۹۴م) ۱۳۷۲ شمسی در جاکارتا برگزار شد، شاهد دیگری بر این مدعا است که موضوع «زن و رسانه‌ها» به‌عنوان یک بحران جهانی مطرح است. بحرانی که به دلیل عدم توجه به ارزش‌های اخلاقی و انسانی پدیدار شده است. از طرف دیگر، تأثیرگذاری رسانه‌ها و زنان برابر

نبوده و به‌طور طبیعی به‌دلیل عدم یک جایگاه شایسته و هویت مستقل برای زنان، انگار هیچ‌گاه الزامی در طرح چنین موضوعی حس نمی‌شده است. دلیل دیگر این امر، به‌طور اساسی پرداختن به چنین موضوعی در جوامعی که زنان را ابزاری برای تولید و فروش کالا می‌نگرند و بیشتر از آن به آن پرداخته نمی‌شود (عطارزاده، ۱۳۸۱).

زنان به‌عنوان بخش مهمی از پیکره جامعه نقش مهمی در جریان فرهنگ‌سازی و توسعه جوامع داشته و دارند. با توجه به تحولات عظیمی که در جوامع اتفاق افتاده است و با توجه به نقش تحول‌آفرین رسانه‌ها، لزوم درک و شناخت حقوق زنان در رسانه‌ها بسیار مهم است. در حال حاضر یکی از شاخص‌های مهم جهان برای سنجش مردم‌سالاری و آزادی مسئله برابری زنان و آگاهی آنها از حقوقشان است. در کشور ما نیز این مسئله بسیار اهمیت دارد و باید مقررات و قوانین و حقوق مربوط به زنان و رسانه تدوین شود.

پژوهش‌های متعددی به بررسی ابعاد حقوق زنان و رسانه‌ها پرداخته‌اند، از جمله توانگر و فرمند (۱۳۹۵)، به بررسی رابطه رسانه‌های جمعی و نگرش حقوقی زنان پرداختند. جامعه آماری آنان زنان متأهل ۲۰-۵۵ سال ساکن یزد با پرسشنامه‌ای شامل ۸ گویه که می‌بین نگرش زنان نسبت به مسائل و قوانین حقوقی مربوط به زنان است، بود. یافته‌ها نشان داد که میانگین نگرش حقوقی زنان بیشتر از حد متوسط و میزان استفاده از رسانه‌های خارجی و داخلی در میان زنان شهر یزد کمتر از حد متوسط است. با این حال، ۳۵٫۸ درصد از پاسخ‌دهندگان به‌طور متوسط از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. همچنین یافته‌های آنان نشان داد که بین رسانه‌های داخلی و نوع نگرش حقوق زنان رابطه معناداری وجود ندارد، اما بین رسانه‌های خارجی و اینترنت و شبکه‌های اجتماعی و نگرش حقوقی زنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین صورت که با افزایش میزان استفاده از این رسانه‌ها، عدم پذیرش قوانین حقوقی در مورد زنان نیز افزایش یافته و در واقع نگرش زنان نسبت به این قوانین حقوقی منفی‌تر است. علاوه بر این، آنان اظهار داشته‌اند که رسانه‌ها و به‌ویژه رسانه‌های نوین در تغییر و تحول نوع نگرش و پیشروی به‌سوی دیدگاه پیشرفته امروزی تأثیر زیادی داشته است.

نتیجه این تأثیرها عدم پذیرش قوانین حقوقی در مورد زنان است که آنان را ناعادلانه و متعلق به گذشته سنتی زنان می‌دانند که باید تغییر یابد. وایتن وودرینگ^۱ (۲۰۱۶)، در پژوهشی آثار آزادی رسانه و دسترسی به اینترنت در مورد حقوق زنان را بررسی و تحلیل کرد. یافته‌ها به ظرفیت آزادی رسانه و به‌ویژه دسترسی به اینترنت برای ایجاد تفاوت در حقوق سیاسی زنان و امنیت فیزیکی آنان اشاره می‌کنند. با این حال، تعامل این دو مورد با اثر مثبتی همراه است و به عبارتی شهودی منطقی محسوب می‌شود. تحلیل یافته‌های آنان حاکی از آن بود که رسانه این آزادی را برای شبکه‌های خبری فراهم می‌کند تا به‌عنوان صدایی برای حاشیه‌نشینان نیز عمل کند و همچنین انتشار اخبار و اطلاعات مربوط به سرکوب در سراسر جهان را ممکن سازد. به‌همین ترتیب، دسترسی به اینترنت این امکان را برای فعالان در سطح داخلی و بین‌المللی فراهم می‌کند تا از رسانه‌های اجتماعی برای تحت فشار قرار دادن روزنامه‌نگاران محلی برای پوشش سرکوب داخلی استفاده کنند. همچنین روزنامه‌نگاران و فعالان به‌طور یکسان می‌توانند از رسانه‌های اجتماعی برای بسیج حمایت بین‌المللی برای مسائل زنان و فشار آوردن نیز استفاده کنند. او به این نتیجه رسید که بین دسترسی به اینترنت و تأثیر آن بر حقوق زنان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین این رابطه معنادار باعث ایجاد پیامدهای سیاسی مهمی می‌شود. علاوه بر این، برنامه‌هایی که آزادی رسانه را تقویت می‌کنند ممکن است به نفع حقوق زنان نیز باشد. از سوی دیگر، برخی از پژوهش‌ها با رویکرد علم‌سنجی به تحلیل بروندهای علمی در موضوع‌های مختلف زنان پرداختند که به برخی اشاره می‌شود. در پژوهشی دیگر، کریمی و طباطبایی امیری (۱۴۰۱)، به بررسی بروندهای حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی در پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس پرداختند. یافته‌های آنان نشان از وجود ۱۱ قالب مدرک منتشر شده است که کشور ایران با تعداد ۱۲۴ مورد بیشترین مورد را بین خود اختصاص داده است. در بین انواع قالب‌ها، قالب مجله به‌عنوان یکی از پراستقبال‌ترین محمول‌های انتقال اطلاعات علمی در بین پژوهشگران مطرح است. همچنین در بررسی و تحلیل هم‌رخدادی واژگان،

1. Whitten-Woodring

بیشترین تکرار واژه‌ها مربوط به خشونت خانگی با واژه‌هایی همچون خشونت همسر، شیوع زنان، تجاوز و بهداشت و سلامت است. علاوه بر این، آنان به این نتیجه رسیدند که به دلیل وجود فرهنگ مردسالاری و مشروعیت بخشی نظام فرهنگی بعضی از کشورها نسبت به خشونت و برتری قدرت جسمانی مردان، خشونت علیه زنان مشاهده می‌شود. در پژوهش دیگری مینگ یو و چیا نینگ^۱ (۲۰۱۷)، به بررسی و تجزیه و تحلیل کتاب‌سنجی ادبیات مجلات در مورد مطالعات زنان طی سال‌های ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۳ پرداختند. مطالعات آنان نشان داد که ادبیات مجلات در مورد مطالعات زنان به‌طور تصاعدی رشد کرده است. نرخ رشد سالانه معادل ۱۰٫۶ درصد بوده است. بیشتر انواع قالب‌ها و اسناد در حوزه مطالعات زنان در قالب مقاله‌های پژوهشی، مقاله‌های مروری و نقد کتاب بوده است. کشورهای ایالات متحده آمریکا و بریتانیا در این حوزه بیشترین تعداد مقاله‌ها را داشتند. در بین مجلات ۱۰۷ مجله اصلی حاوی ۳۳ درصد از مقاله‌های مجلات مطالعات زنان با استفاده از قانون برادفورد در مورد توزیع مجلات شناسایی شدند. بیشتر از نیمی از ۱۱۷ مجله اصلی از سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۹۰ شروع به انتشار کردند و بیشتر این مجلات اصلی به گروه علوم انسانی که شامل (ادبیات، تاریخ و فلسفه، مطالعات زنان، علوم پزشکی، روان‌شناسی، علوم سیاسی و جامعه‌شناسی) هستند را تشکیل می‌دهند. در بین مجلات مختلف پراستنادترین آن‌ها شامل مجله زنان در فرهنگ و جامعه، انجمن بین‌المللی مطالعات و نقش‌های جنسی بوده است.

باتوجه به اینکه موضوع حقوق زنان و رسانه از منظرهای متفاوت فرهنگی و تنوع دیدگاه‌ها در جهان اسلام و غرب وجود دارد، و ضمن اینکه تا به اکنون هیچ مقاله‌ای به صورت جامع به بررسی موضوع حقوق زنان و رسانه از منظر علم‌سنجی نپرداخته است؛ بنابراین هدف پژوهش حاضر تحلیل روند انتشارات و ترسیم نقشه هم‌نویسندگی بروندهای علمی حقوق زنان و رسانه در پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس با رویکرد کتاب‌سنجی است. جستجو در موضوع مدارک انجام شد و از راهبرد زیر برای جستجوی مدارک استفاده به عمل آمد.

1. Ming yueh and Chia ning

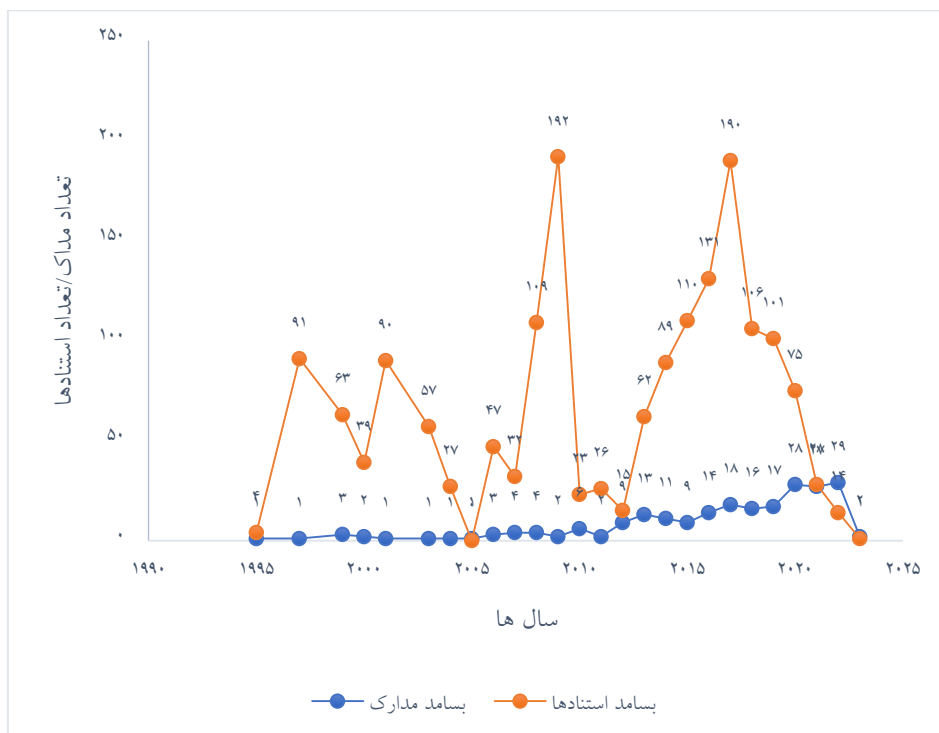
((TS="Women's rights") OR (TS="Women's law") OR (TS="Women's rules") OR (TS="Women's rights law") OR (TS="rights of women") OR (TS="rules of women") OR (TS="law of women") OR (TS="Womenkind rights") OR (TS="Womenkind right law") OR (TS="Womenkind rules"))) AND ((TS="media") OR (TS="mass media") OR (TS="electronic media") OR (TS=" media law") OR (TS="media rules") OR (TS="media rights") OR (TS="media regulation") OR (TS="media legislation")))

داده‌ها در تاریخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۵ به تعداد ۲۳۰ پیشینه به صورت فایل‌های متنی از پایگاه وب‌آوساینس بازیابی و در رایانه شخصی ذخیره و به عنوان جامعه پژوهش انتخاب شد. پس از بازیابی فایل‌های متنی، در یک فایل تجمیع شد و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای اکسل و HistCite و VOS viewer انجام شد.

۲. یافته‌ها

۲-۱- توزیع فراوانی مدارک منتشره در حوزه حقوق زن و رسانه به تفکیک سال انتشار

نمودار ۱ روند انتشار پیشینه‌ها و تعداد استنادهای جهانی حقوق و زن را در طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲ نشان می‌دهد. در مجموع در حوزه مورد بررسی ۲۳۰ پیشینه با ۱۷۲۱ استناد در وب‌آوساینس ثبت شده است. همچنان‌که در نمودار ۱ مشخص است فراوانی مدارک حوزه حقوق زن و رسانه در بازه‌های زمانی مورد بررسی روندی صعودی داشته است. در تعداد استنادها روند نوسانی مشاهده می‌شود. بیشترین تعداد استنادها مربوط به سال ۲۰۰۹ با ۱۹۲ استناد بوده است و بیشترین تعداد پیشینه‌ها هم در سال‌های ۲۰۲۰-۲۰۲۲ با ۸۴ پیشینه منتشر شده است.

نمودار ۱. بررسی روند انتشارات پیشینه‌ها و استنادها در حوزه حقوق زن و رسانه در طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲

۲-۲- نویسنده‌گان پرتألیف در حوزه حقوق زن و رسانه

یافته‌ها نشان داد ۴۳۴ نفر در تولید پیشینه‌های حوزه حقوق زن و رسانه در بین سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲ مشارکت داشته‌اند. در بین نویسنده‌گان Tufail W از دانشگاه با انتشار ۲ پیشینه و با دریافت ۱ استناد محلی و ۵۱ استناد جهانی، Sabbe A ، Temmerman M ، Leye E ، Oulami H هرکدام با انتشار ۲ پیشینه و با دریافت ۴۳ استناد جهانی بیشترین پیشینه‌ها و استنادهای جهانی را به خود اختصاص دادند. اغلب نویسنده‌گان از کشورهای آمریکا و اسپانیا هستند. اسامی سایر نویسنده‌گان پیشرو در جدول ۱ همراه با استنادهای محلی و جهانی مشخص شده است.

جدول ۱. فراوانی و درصد تولیدهای علمی نویسندگان پرتألیف در حوزه حقوق زن و رسانه طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲

ردیف	نام نویسنده	مؤسسه	تعداد مدارک	درصد	استناد	
					محلی ^۱	جهانی ^۲
1	Chaudhuri S	Michigan State Univ	2	0.87	1	12
2	Dudova R	Univ Carlos III Madrid	2	0.87	0	16
3	Leye E	Univ Ghent, Belgium	2	0.87	0	43
4	Lodina-Canet A	Univ Carlos III Madrid	2	0.87	0	0
5	Oulami H	Assoc El Amane Dev Femme, Morocco	2	0.87	0	43
6	Ozcan E	Tulane Univ, USA	2	0.87	0	1
7	Redmond RA	Florida State Univ,	2	0.87	0	2
8	Rohlinger DA	Florida State Univ	2	0.87	0	2
9	Sabbe A	Univ Ghent	2	0.87	0	43
10	San Segundo R	Univ Carlos III Madrid	2	0.87	0	0
11	Stamm T	Virginia Commonwealth Univ	2	0.87	0	2
12	Temmerman M	World Hlth Org, Geneva, Switzerland	2	0.87	0	43
13	Tufail W	Leeds Beckett Univ, England	2	0.87	1	51
14	Whitten-Woodring J	Univ Massachusetts, USA	2	0.87	0	13

1-Total Local Citation Score, 2- Total Global Citation Score

۲-۳- مجلات منتشرکننده بیشترین مقالات حوزه حقوق زن و رسانه

در جدول ۲ عناوین مجلاتی که بیشترین مدارک حوزه حقوق زن و رسانه را منتشر کرده‌اند آمده است. در مجموع ۱۸۸ عنوان مجله کل پیشینه‌های حوزه حقوق زن و رسانه را در طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲ منتشر نموده‌اند که در مجموع ۲۵ عنوان مجله برتر ۶۸ (۲۹/۵۶) پیشینه را منتشر کرده‌اند. همان‌گونه که در این جدول ۲ مشخص شده است در طی سال‌های مورد بررسی، بیشترین تعداد پیشینه‌ها در مجله Feminist Media Studies با تعداد ۷ عنوان مقاله، معادل ۳/۰۴ درصد از کل پیشینه‌ها منتشر شده است. مجله BMC International Health and Human Rights رتبه نخست استنادهای جهانی را با ۱۹۹ استناد به خود اختصاص داده است. اسامی و مشخصات سایر مجلات پیشرو در انتشار پیشینه‌های حقوق زن و رسانه در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. عناوین، درصد و تعداد مجلات پیشرو در حوزه حقوق زن و رسانه طی سالهای ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۲

ردیف	عنوان مجله	فراوانی	درصد	استناد	استناد
		مقاله		محلی	جهانی
1	Feminist Media Studies	7	3/04	0	37
2	International Journal of Communication	6	2/60	0	11
3	Agenda-Empowering Women for Gender Equity	5	2/17	0	11
4	Reproductive Health Matters	5	2/17	0	75
5	Culture Health & Sexuality	3	1/30	0	27
6	Journal Of Middle East Womens Studies	3	1/30	0	19
7	Womens Studies International Forum	3	1/30	2	107
8	Asian Journal of Womens Studies	2	0/86	0	7
9	Biblios-Revista De Bibliotecologia Y Ciencias De La Informacion	2	0/86	0	0
10	BMC International Health and Human Rights	2	0/86	0	199
11	Comparative Political Studies	2	0/86	0	33
12	Contraception	2	0/86	0	16
13	European Journal of Contraception and Reproductive Health Care	2	0/86	0	0
14	European Journal of Womens Studies	2	0/86	0	9
15	Gender Place and Culture	2	0/86	0	16
16	Gender Technology & Development	2	0/86	0	4
17	Human Rights Review	2	0/86	1	7
18	International Sociology	2	0/86	1	38
19	Journal Of African Media Studies	2	0/86	0	6
20	Journal Of Human Rights	2	0/86	0	11
21	Journal Of North African Studies	2	0/86	0	35
22	Journal Of Women Politics & Policy	2	0/86	0	15
23	Sexuality And Culture	2	0/86	0	15
24	Social Media + Society	2	0/86	0	34
25	Comparative Political Studies	2	0/86	0	33

۲-۴- منابع استناد شده در حوزه حقوق زن و رسانه

در جدول ۳ منابع استناد شده در حوزه حقوق زن و رسانه بین سالهای ۱۹۹۰-۲۰۲۲ ذکر شده است. در کل به ۱۰۶۵۳ منبع در بین سالهای ۱۹۹۰-۲۰۲۲ در حوزه حقوق زن و رسانه استناد شده است. بیشترین استناد با ۷ فراوانی به مدرک Keck با

عنوان Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics شده است، این مقاله در سال ۱۹۹۸ منتشر شده است. در جدول ۳ اسامی سایر منابع استناد شده همراه با نام نویسنده، سال، مجله آمده است.

جدول ۳. اطلاعات کتاب‌شناختی مدارک بیشتر استناد شده در حوزه حقوق زن و رسانه

رتبه	نویسنده/سال / مجله	فراوانی	درصد
1	Keck M. E., 1998, Activists Borders Ad	7	0/06
2	Mahmood S, 2005, Politics of Piety: The Islamic Revival and The Feminist Subject, P1	6	0/05
3	1853, New York Tribun 0805, P7	5	0/04
4	Abu-Lughod L., 2013, Muslim Women Need Sa	5	0/04
5	Castells M., 2015, Networks Outrage Hop	5	0/04
6	Entman Rm, 1993, J Commun, V43, P51	5	0/04
7	Gitlin Todd, 1980, Whole World Is Watch	5	0/04
8	Shirky C, 2011, Foreign AFF, V90, P28	5	0/04
9	1853, Ny Times 0727, P1	4	0/03
10	Abu-Lughod L, 2002, Am Anthropol, V104, P783	4	0/03

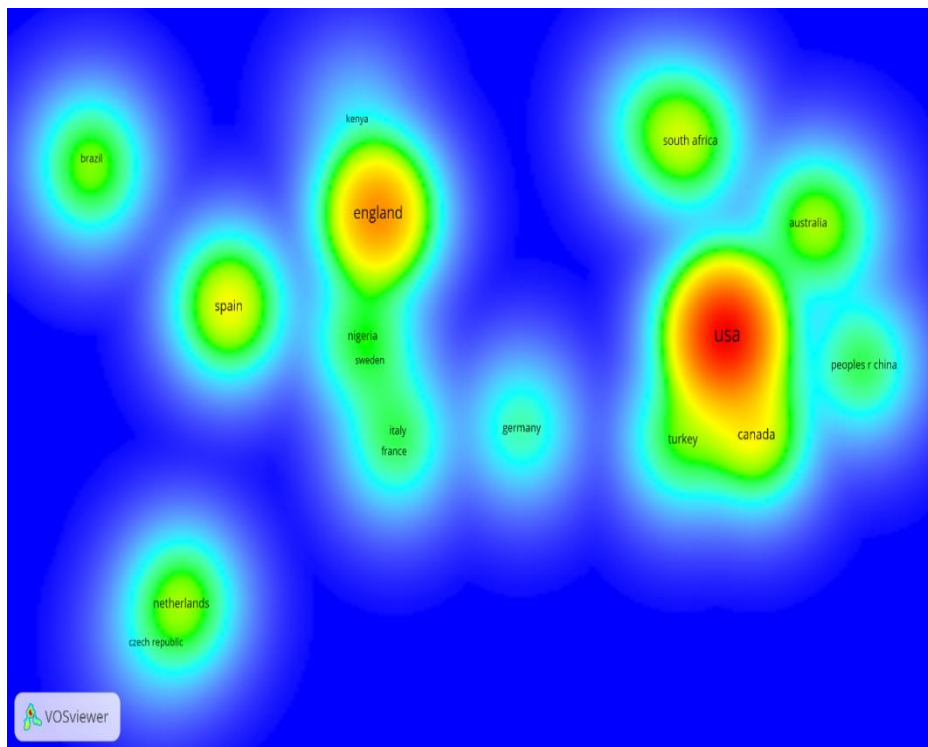
۲-۵- کشورهای پرتألیف مدارک مربوط به حقوق زن و رسانه

در جدول ۴ کشورهای مشارکت‌کننده در تولید علم حوزه حقوق زن و رسانه بررسی شده است. یافته‌ها نشان داد در بین ۶۵ کشور منتشرکننده مدارک حوزه حقوق زن و رسانه، کشور آمریکا با انتشار (۳۲/۰۱) ۶۵ مدرک در رتبه نخست قرار دارد. در رتبه دوم انگلستان با (۱۳/۴۷) ۳۱ مدرک و اسپانیا با (۶/۵۲) ۱۵ مدرک در رتبه سوم قرار دارند. بیش از ۸۸ درصد از مدارک در ۱۸ کشور نخست منتشر شده است. نویسندگان ایرانی هیچ مدرکی در این حوزه منتشر نکردند.

جدول ۴. تعداد و درصد کشورهای پیشرو در انتشار مدارک حوزه حقوق زن و رسانه

ردیف	کشورها	تعداد مدارک	درصد	TLCS	TGCS
1	USA	65	32/01	5	597
2	UK	31	13/47	3	585
4	Spain	15	6/52	1	61
5	Canada	14	6/08	0	48
6	Netherlands	10	4/34	1	47
7	South Africa	10	4/34	0	12
8	Turkey	8	3/47	0	44
9	Australia	7	3/04	0	57
10	Peoples R China	7	3/04	0	65
11	Nigeria	6	2/60	0	180
12	Germany	5	2/17	0	21
13	Norway	5	2/17	0	23
14	India	5	2/17	0	4
15	Italy	4	1/73	0	35
16	France	4	1/73	0	3
17	Morocco	4	1/73	0	60
18	Russia	4	1/73	0	4

شکل ۲، شبکه چگالی هم‌نویسندگی بین کشورها در حوزه حقوق زنان و رسانه را نشان می‌دهد. مطابق شکل ۲ هم‌نویسندگی بین کشورها روی نقشه با طیف رنگ و درجه اهمیت آن‌ها از رنگ گرم به رنگ سرد مشخص شده‌اند؛ بنابراین در این نقشه رنگ قرمز نشان‌دهنده میزان بیشترین هم‌نویسندگی کشورها و به‌ترتیب رنگ‌های نارنجی، زرد، سبز، آبی روشن و آبی تیره نشان از کمترین هم‌نویسندگی بین کشورها است. با دقت در نقشه چگالی متوجه می‌شویم که در مجموع هفت خوشه وجود دارد. در این بین، کشور ایالات متحده آمریکا دارای بیشترین تعداد هم‌نویسندگی با تعداد مدارک ۶۵ و قدرت پیوند ۱۷ بوده است. بعد از آن کشور انگلستان با تعداد مدارک ۳۱ و قدرت پیوند ۱۵ در رتبه دوم، و در نهایت کشور اسپانیا با تعداد مدارک ۱۵ و قدرت پیوند ۱۰ در رتبه سوم قرار گرفته است.

شکل ۱: هم‌نویسندگی بین کشورها در حوزه حقوق زنان و رسانه

۲-۶- دانشگاه‌های فعال در حوزه حقوق زن و رسانه

در جدول ۵ دانشگاه‌های پیشرو در انتشار مدارک حوزه حقوق زن و رسانه در خلال سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲ آمده است. در طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲، ۳۳۶ دانشگاه و مؤسسه در تولید علم حوزه حقوق زن و رسانه همکاری داشته‌اند. همان‌طور که در جدول ۵ مشخص شده است دانشگاه لندن، دانشگاه لیدن، مرکز پزشکی دانشگاه لیدن و دانشگاه کالیفرنیا به ترتیب با انتشار ۷، ۵، ۵ و ۵ مدرک بیشترین مدارک حوزه حقوق زن و رسانه را در طی سال‌های مورد بررسی منتشر کرده‌اند. اسامی سایر دانشگاه‌های پیشرو در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. درصد و تعداد مدارک حوزه حقوق زن و رسانه به تفکیک نام دانشگاه‌های پیشرو

ردیف	مؤسسه‌ها	تعداد مدرک	درصد	LCS	GCS
1	University Of London	7	3/04	1	15
2	Leiden Univ	5	2/17	1	38
3	Leiden University Excl LUMC	5	2/17	0	4
4	University of California	5	2/17	0	2
5	Indiana University System	4	1/73	0	1
6	London Sch Econ & Polit Sci	4	1/73	1	6
7	State University System of Florida	4	1/73	0	2
8	Covenant University	3	1/30	0	4
9	Florida State University	3	1/30	0	2
10	Indiana University Bloomington	3	1/30	0	25
11	Pennsylvania Commonwealth System of Higher Education PCSHE	3	1/30	0	3
12	Universidad Carlos III De Madrid	3	1/30	0	2
13	University Of Massachusetts System	3	1/30	0	12
14	University Of Oslo	3	1/30	0	21
15	University System of Ohio	3	1/30	0	26

۲-۷- نوع مدارک تولیدشده در حوزه حقوق زن و رسانه

در جدول ۶ نوع مدارک تولیدشده در حوزه حقوق زن و رسانه ارائه شده است. مقاله با ۱۹۰ (۸۲/۶۰) بیشترین نوع مدرک تولیدشده در حوزه حقوق زن و رسانه است. اسامی سایر انواع مدارک تولیدشده در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. درصد و فراوانی مدارک حوزه حقوق زن و رسانه به تفکیک نوع مدرک

ردیف	نوع مدرک	تعداد مدارک	درصد
1	Article	190	82/60
2	Editorial Material	8	3/47
3	Proceedings Paper	8	3/47
4	Article; Book Chapter	6	2/60
5	Article; Early Access	5	2/17
6	Book Review	5	2/17
7	Review	4	1/73
8	Article; Proceedings Paper	3	1/30
9	Music Performance Review	1	0/43

۲-۸- زبان مدارک تولیدشده در حوزه حقوق زن و رسانه

در جدول ۷ زبان مدارک تولیدشده در حوزه حقوق زن و رسانه ارائه شده است. زبان انگلیسی با ۲۰۷ (۹۰/۰۰) بیشترین نوع زبان مدرک تولیدشده در حوزه حقوق زن و رسانه است. زبان اسپانیایی با ۱۰ (۴/۳۴) در رتبه دوم است. اسامی سایر زبان‌های مدارک تولیدشده در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. درصد و تعداد مدارک حوزه حقوق زن و رسانه به تفکیک زبان مدارک

ردیف	مدارک زبان	مدارک تعداد	درصد	محلی استناد	استناد جهانی
1	English	207	90/00	9	1661
2	Spanish	10	4/37	1	18
3	Russian	3	1/30	0	0
4	French	2	0/86	0	45
5	Portuguese	2	0/86	0	0
6	Turkish	2	0/86	0	0
7	Chinese	1	0/43	0	0
8	Croatian	1	0/43	0	0
9	Italian	1	0/43	0	0
10	Serbian	1	0/43	0	1

۲-۹- فراوانی رخداد واژگان در حوزه حقوق زن و رسانه

در جدول ۸ فراوانی رخداد واژگان در حوزه حقوق زن و رسانه بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۲ مشخص شده است. همان‌طور که داده‌های جدول نشان می‌دهند واژه women و rights هر کدام با ۹۶ و ۵۸ رخداد در صدر واژه‌های مورد استفاده قرار دارند. اسامی رخداد سایر واژه‌ها در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. فراوانی و درصد رخداد واژه‌ها در مدارک حوزه حقوق زن و رسانه طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۲۲

ردیف	واژگان	فراوانی	درصد	استناد محلی	استناد جهانی
1	women	96	41/73	3	771
2	rights	58	25/21	2	288
3	media	46	20	2	364
4	gender	31	13/47	1	85
5	social	26	11/30	0	191
6	feminist	21	9/13	0	62
7	political	17	7/39	2	184

ردیف	واژگان	فراوانی	درصد	استناد محلی	استناد جهانی
8	analysis	14	6/08	2	334
9	case	13	5/65	1	50
10	human	12	5/21	1	61
11	violence	12	5/21	1	256
12	abortion	11	4/78	2	64
13	public	11	4/78	1	180
14	feminism	10	4/34	1	29
15	online	10	4/34	2	40
16	politics	10	4/34	0	121
17	sexual	10	4/34	0	77
18	digital	9	3/91	0	21
19	activism	8	3/47	0	41

۲-۱۰- مقوله‌های موضوعی وب‌آوساینس

در جدول ۹ فراوانی مقوله‌های موضوعی مربوط به مدارک تولید شده در حوزه حقوق زن و رسانه ارائه شده است. همان‌طور که داده‌های جدول نشان می‌دهد مقوله موضوعی ارتباطات و مطالعات زنان هر یک با ۴۶ فراوانی در در مقوله‌های موضوعی قرار دارند و روی هم ۴۰ درصد از مقوله‌های موضوعی مدارک تولیدشده را تشکیل می‌دهند. عناوین مقوله‌های موضوعی دیگر در جدول ۹ آمده است.

جدول ۹. فراوانی و درصد مقوله‌های موضوعی در حوزه حقوق زن و رسانه

ردیف	مقوله موضوعی	فراوانی	درصد
۱	ارتباطات	۴۶	۲۰
۲	مطالعات زنان	۴۶	۲۰
۳	علوم سیاسی	۲۴	۱۰/۳۴
۴	علوم اجتماعی بین‌رشته‌ای	۲۰	۸/۶۹
۵	قانون	۱۶	۶/۹۵
۶	مطالعات منطقه‌ای	۱۴	۶/۰۸
۷	بهداشت محیط عمومی شغلی	۱۲	۵/۲۱
۸	روابط بین‌الملل	۱۱	۴/۷۸
۹	تاریخ	۱۰	۴/۳۴
۱۰	جامعه‌شناسی	۱۰	۴/۳۴

نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر انتشارات علمی حوزه حقوق زن و رسانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نویسندگان، دانشگاه‌ها، کشورها، مجلات، فراوانی رخدادهای واژگان، نوع مدارک و زبان و شبکه هم‌رخدادی واژگان مشخص و معرفی شدند. با وجود مشارکت ۶۵ کشور مختلف در تولید مدارک مربوط به حوزه حقوق زن و رسانه، سه کشور آمریکا، انگلیس و اسپانیا در انتشار ۴۲ درصد اسناد نقش داشتند. یافته‌ها نشان می‌دهد فعالیت پژوهشگران حوزه حقوق زن و رسانه در کشورهایی مانند آمریکا، انگلیس و اسپانیا قابل توجه است و پژوهشگران سایر کشورها می‌توانند با این نویسندگان شبکه همکاری تشکیل دهند. همچنین یافته‌ها نشان داد ۴۳۴ نویسنده در تولید مدارک حقوق زن و رسانه مشارکت داشتند. در بین نویسندگان Tufail از دانشگاه لیدز انگلستان با انتشار ۲ مدرک و با دریافت ۱ استناد محلی و ۵۱ استناد جهانی بیشترین تعداد مدارک، استنادهای محلی و جهانی را در حوزه حقوق زن و رسانه به خود اختصاص داده است. نویسندگان ایرانی هیچ مدرکی در حوزه حقوق زن و رسانه در پایگاه وب‌آوساینس منتشر نکردند. در بین ۱۸۸ عنوان مجله منتشرکننده کل اسناد حوزه حقوق زن و رسانه می‌توان به مجله Feminist Media Studies اشاره کرد که با تعداد ۷ عنوان، معادل ۳ درصد در صدر مجلات منتشرکننده مدارک حوزه حقوق زن و رسانه قرار دارد. محققان حوزه حقوق زن و رسانه می‌توانند از این مجله تأثیرگذار برای انتشار یافته‌های خود استفاده کنند. یافته‌ها درخصوص ترسیم نقشه شبکه هم‌رخدادی واژگان نشان داد در این حوزه ۹ خوشه اصلی تشکیل شده است. به دلیل حضور واژه حقوق زنان در خوشه چهارم، این شبکه از بیشترین پیوند برخوردار است. این واژه در ۴۰ سند تکرار شده که بیشترین فراوانی رخداد واژه‌ها را به خود اختصاص داده و از ۸۹ قدرت پیوند برخوردار است که دارای بیشترین قدرت پیوند در بین سایر واژه‌ها است. در کل می‌توان چنین نتیجه گرفت که میزان بروندهای علمی حوزه حقوق زن و رسانه هرچند روند صعودی دارد ولی از لحاظ تعداد و دریافت استناد در سطح پایین است.

فهرست منابع

- اسحاقی، محمد و رحمانیا، زهرا(۱۳۸۸)، مطالبات حقوق زنان از دیدگاه سه گروه نخبگان، فرهنگ تابستان، شماره ۷۰، صص. ۱-۴۶.
- توانگر، معصومه و فرهمند، مهناز(۱۳۹۵)، بررسی رابطه رسانه‌های جمعی و نگرش حقوقی زنان، همایش ملی نقش زنان در توسعه پایدار.
- عطارزاده، مجتبی(۱۳۸۸)، رسانه‌ها و بازتاب هویت زن در عرصه عمومی، مجله تحقیقات زنان، سال ۳، شماره ۱، صص. ۴۲-۵۷.
- کریمی، رضا و طباطبایی امیری، فائزه‌السادات(۱۴۰۱)، ترسیم و تحلیل نقشه علم‌نگاشتی برون‌دادهای حوزه جنسیت، زنان و خانواده در کشورهای اسلامی از طریق هم‌رخدادی واژگان در پایگاه استنادی وب‌آوساینس، مطالعات اسلامی زنان و خانواده، سال ۹، شماره ۱۶، صص. ۷-۳۳.
- نصیری، بهاره و بدوی، فاطمه(۱۳۹۲)، سیمای زنان در رسانه‌های کشور ترکیه، مطالعات رسانه‌ای، سال ۸، شماره ۲۰، صص. ۴۳-۵۲.
- Edgar, Patricia; Edgar, Don(2008), Television, Digital Media and Children's Learning: http://www.vcaa.vic.edu.au/Documents/earlyyears/Edgar_Paper_20081223.pdf
- Mass media(August 2012), Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Mass_media.
- National Association for the Education of Young Children and the Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media(2012), Technology and Interactive Media as Tools in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8. USA, Saint Vincent College.
- Tsay, Ming-Yueh; Li, Chia-ning(2017), Bibliometric analysis of the journal literature on women's studies, *Scientometrics*. 113, 705-734.
- Whitten-Woodring, Jenifer(2016), news about her: The effect of media freedom and internet access on women's rights, *Taylor & Francis Group*. 15(3), 383-407.